

**Έκθεση Συμβουλευτικής Ομάδας Ομοτίμων για την
Ένταξη των μαθητών/μαθητριών με
μεταναστευτική βιογραφία στο κυπριακό
εκπαιδευτικό σύστημα**

Λευκωσία, Κύπρος, 26-27 Μαρτίου 2019

Σύνοψη των πορισμάτων

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης, Νεολαίας, Αθλητισμού και Πολιτισμού
Διεύθυνση Α — Στρατηγική πολιτικής και αξιολόγηση
Μονάδα Α.2 — Ανάλυση ανά χώρα

Αρμόδια επικοινωνίας: Ulrike Pisiotis

Διεύθυνση ηλ. ταχυδρομείου: Ulrike.Pisiotis@ec.europa.eu

*Ευρωπαϊκή Επιτροπή
B-1049 Βρυξέλλες*

Γενικό πλαίσιο

Η παρούσα περίληψη παρουσιάζει τα πορίσματα της τελικής έκθεσης της συμβουλευτικής από ομάδα ομοτίμων για την ένταξη των μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία¹ στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 26-27 Μαρτίου 2019 στη Λευκωσία. Η διαδικασία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συμβουλευτική από ομοτίμους παρέχει σε χώρες, που πραγματοποιούν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, εξατομικευμένες συμβουλές πολιτικής από ομοτίμους εθνικών διοικήσεων, οι οποίοι διαθέτουν πείρα στον σχετικό τομέα πολιτικής. Τα πορίσματα αναμένεται να ενσωματωθούν στην αναδιτύπωση του υφιστάμενου εγγράφου πολιτικής και σε ένα νέο σχέδιο δράσης για την περίοδο 2019-2021 σχετικά με την εκπαίδευση των ΜΜΕΒ, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο.

Οι ομότιμοι από τις Κάτω Χώρες, τη Σουηδία, την Ελλάδα και το Βέλγιο και από το SIRIUS (το δίκτυο πολιτικής της ΕΕ για την εκπαίδευση μεταναστών) παρατήρησαν ότι η Κύπρος έχει λάβει δραστικά μέτρα για την ένταξη των ΜΜΕΒ στα σχολεία, συμπεριλαμβανομένου ενός αυξανόμενου αριθμού αιτούντων άσυλο. Η χώρα έχει αναπτύξει μια πολιτική που συνάδει με τις διεθνείς συστάσεις. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά την εφαρμογή της πολιτικής. Το βασικό πρόβλημα είναι η υπερβολικά στενή εστίαση της πολιτικής (γλωσσική επάρκεια). Η εστίαση αυτή αφενός οφείλεται στη θεώρηση των ΜΜΕΒ ως ατόμων με μαθησιακές δυσκολίες και αφετέρου μπορεί να ενισχύσει τη θεώρηση αυτή, γεγονός που δυσχεραίνει την ένταξη και τη συμπερίληψη των μαθητών αυτών στην εκπαίδευση και στην κοινωνία της Κύπρου. Άλλες προκλήσεις συνδέονται με ιστορικούς περιορισμούς όπως η χαμηλή αυτονομία των σχολείων, η ανεπαρκής παρακολούθηση και λογοδοσία.

Η συμβουλευτική από ομοτίμους διατύπωσε ορισμένες ορθές πρακτικές και παραδείγματα κατευθύνσεων πολιτικής και πρακτικών για την ένταξη ΜΜΕΒ, ιδίως στο στάδιο της αρχικής υποδοχής. Προέκυψαν επτά συγκεκριμένες προτάσεις πολιτικής για τον σχεδιασμό ενός σταδίου υποδοχής. Περαιτέρω προτάσεις διατυπώθηκαν για ορισμένα ζητήματα που αφορούν τον ευρύτερο τομέα της ένταξης ΜΜΕΒ

Προτάσεις πολιτικής για την Κύπρο

Στάδιο υποδοχής:

1. Καλύτερη εναρμόνιση της υποδοχής στη Δημοτική και τη Μέση εκπαίδευση

Επί του παρόντος υπάρχει προφανής **αναντιστοιχία** μεταξύ των σταδίων υποδοχής που εφαρμόζονται στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση. Παρόλο που η Κύπρος διαθέτει ένα ορθά σχεδιασμένο στάδιο υποδοχής στη Μέση Εκπαίδευση, αυτό ισχύει λιγότερο για τη Δημοτική Εκπαίδευση. Εκεί, οι μαθητές κατατάσσονται σε γενικές τάξεις για το μεγαλύτερο μέρος της φοίτησής τους στο σχολείο. Η ευέλικτη χρήση των ωρών που διατίθενται στα σχολεία για γλωσσική υποστήριξη πολύ συχνά συνεπάγεται μικρές ομάδες και λίγες ώρες για κάθε μαθητή, γεγονός που καθιστά δυσχερέστερη για τα παιδιά αυτά την παρακολούθηση των

¹ Χρησιμοποιείται η συντομογραφία ΜΜΕΒ

γενικών μαθημάτων και, τελικά, καθυστερεί την ένταξή τους στην εκπαίδευση. Επομένως, η εξασφάλιση παρόμοιου ορθά διαμορφωμένου σταδίου υποδοχής για τη Δημοτική Εκπαίδευση, όχι μόνο θα βελτιώσει την ένταξη στη Δημοτική Εκπαίδευση, αλλά και θα διευκολύνει τη μετάβαση στη Μέση Εκπαίδευση.

2. Εξασφάλιση περισσότερων ωρών για γλωσσική και εκπαιδευτική υποστήριξη στη Δημοτική Εκπαίδευση

Για την ομαλότερη ένταξη ΜΜΕΒ στην εκπαίδευση, πρέπει να τους παρέχονται **περισσότερες ώρες** εκπαιδευτικής υποστήριξης σε επίπεδο Δημοτικής Εκπαίδευσης, ιδίως στα σχολεία με υψηλό ποσοστό ΜΜΕΒ. Θα πρέπει να προβλέπονται **τουλάχιστον 10-15** περίοδοι διδασκαλίας ανά μαθητή για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας και για άλλη εκπαιδευτική υποστήριξη. Η αναγκαία **διαφοροποίηση** μεταξύ των επιπέδων επάρκειας, την οποία επιτυγχάνει επί του παρόντος η Κύπρος μέσω της διαμόρφωσης διαφορετικών (μικρών) ομάδων, θα πρέπει να εξασφαλίζεται σε μεγάλο βαθμό εντός της ομάδας. Αυτό, με τη σειρά του, απαιτεί την **ανάπτυξη ικανοτήτων των εκπαιδευτικών**.

3. Σχεδιασμός πιο ευέλικτου και εύχρηστου συστήματος καταγραφής που θα αξιολογεί ικανότητες διαφορετικές από τις ικανότητες στην ελληνική γλώσσα

Η αρχική **καταγραφή** θα πρέπει να **υπερβαίνει την υφιστάμενη αποκλειστική εστίαση στη γλωσσική επάρκεια στην ελληνική γλώσσα**. Για να καταγραφούν οι υφιστάμενες ικανότητες των μαθητών, θα πρέπει αυτοί να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν τη **γλώσσα της χώρας τους**, π.χ. με τη χρήση διερμηνέων (τυπικών ή μη τυπικών). Η καταγραφή θα μπορούσε να περιλαμβάνει **παρατήρηση**, καθώς και **ατομικά προφίλ ικανοτήτων και μάθησης**. Η αξιολόγηση των ικανοτήτων θα πρέπει επίσης να γίνει πιο **ευέλικτη** ως προς το χρονοδιάγραμμα και τη διαχείριση. Για την **αμεσότερη συμμετοχή και ευθύνη του σχολείου**, ιδίως στη Δημοτική Εκπαίδευση, η διαχείριση της καταγραφής θα πρέπει να γίνεται σε χαμηλότερο επίπεδο, κατά προτίμηση **από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς του σχολείου**, κατά την άφιξη των μαθητών στο σχολείο, έτσι ώστε να μην σημειώνεται καθυστέρηση στην αποτελεσματικότερη υποστήριξη των παιδιών.

4. Διεύρυνση της εκπαιδευτικής υποστήριξης που επικεντρώνεται πρωτίστως στη γλώσσα, ώστε να συμπεριληφθούν και άλλες ικανότητες και άλλα σχολικά μαθήματα

Στις γενικές τάξεις, η εκμάθηση γλωσσών θα μπορούσε να αποτελεί μέρος άλλων μαθημάτων μέσω **γλωσσικά ευαίσθητης διδασκαλίας**. Η κατανόηση εκ μέρους όλων των εκπαιδευτικών ότι διδάσκουν και ξένες γλώσσες είναι μακροχρόνια και πρέπει να υποστηρίζεται από την αρχική και τη συνεχή επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών. Βραχυπρόθεσμα, οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν συγκεκριμένα μαθήματα μπορούν ήδη να βοηθήσουν στην εκμάθηση γλωσσών μέσω παρεμβάσεων που σχεδιάζονται από κοινού με καθηγητές ξένων γλωσσών. Η **διαγλωσσικότητα** ενθαρρύνει τους μαθητές να χρησιμοποιούν τη γλώσσα προέλευσής τους ή άλλες ομιλούμενες γλώσσες στο σχολείο. Αυτό διευκολύνει την εκμάθηση της γλώσσας σχολικής εκπαίδευσης και στηρίζει τις επιδόσεις σε άλλα μαθήματα. Η έννοια αυτή μπορεί να ενισχυθεί μέσω μεθόδων χαμηλής έντασης, όπως η ανάρτηση πινακίδων και ανακοινώσεων στις γλώσσες προέλευσης των

μεταναστών στις αίθουσες διδασκαλίας και στα σχολεία, το διαδικτυακό υλικό και η εξ αποστάσεως μάθηση, η καθοδήγηση μέσω άλλων μαθητών, η υποστήριξη της μελέτης στο σπίτι, η συνεργασία με τους γονείς.

5. Σχεδιασμός/αναθεώρηση του προγράμματος σπουδών για τις τάξεις υποδοχής της Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης

Πέραν της εκμάθησης της γλώσσας της χώρας υποδοχής, το πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει **διαφορετικά μαθήματα και/ή τομείς εστίασης**. Η εφαρμογή περισσότερου **ειδικού ανά μάθημα περιεχομένου** μπορεί να γίνει με την κάλυψη διαφορετικών μαθημάτων στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών με περιόδους διδασκαλίας κατανεμημένες σε εβδομαδιαία βάση. Μπορεί επίσης να γίνει με πιο ευέλικτη ενσωμάτωση ειδικού ανά μάθημα περιεχομένου στο συνολικό πρόγραμμα υποστήριξης (με γνώμονα τις γλώσσες), π.χ. μέσω εβδομαδιαίων/μηνιαίων στόχων.

6. Βελτίωση της παρακολούθησης των επιδόσεων των ΜΜΕΒ

Όλο και περισσότερες χώρες ευνοούν μια μαθητοκεντρική **προσέγγιση**, η οποία δίνει προτεραιότητα στους εκπαιδευόμενους, στις ανάγκες τους, στις περιστάσεις και στα ενδιαφέροντά τους. Οι μέθοδοι διαμορφωτικής αξιολόγησης που εφαρμόζονται μέσω της **παρατήρησης** είναι λιγότερο τυποποιημένες και περισσότερο χρονοβόρες, αλλά παρέχουν βαθύτερη και πληρέστερη παρακολούθηση. Είναι ζωτικής σημασίας η παρακολούθηση να καθορίζει σαφώς τους **ρόλους και τις ευθύνες** και να στηρίζει τους εκπαιδευτικούς μέσω **κατάλληλων εργαλείων**.

7. Καλύτερη προετοιμασία και πλαισίωση της μετάβασης στη γενική εκπαίδευση

Η μετάβαση στη γενική εκπαίδευση θα πρέπει να υποστηρίζεται από πρόσθετη εκπαιδευτική στήριξη, προσωπικό, εξωτερική δικτύωση. Στα μέτρα που περιγράφονται στην έκθεση περιλαμβάνονται τα **θερινά σχολεία και τα σχολεία Σαββατοκύριακου**, η **ενισχυτική διδασκαλία** και/ή η **υποστήριξη της μελέτης στο σπίτι**, μεταξύ άλλων μέσω **βοηθών καθηγητών**. Θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα των ολοήμερων σχολείων να ενσωματώσουν στο πρόγραμμά τους την ενισχυτική διδασκαλία και την υποστήριξη της μελέτης στο σπίτι. Η **καθοδήγηση** αποτελεί αποτελεσματικό μέτρο στήριξης που βοηθά στην ένταξη των μεταναστών. Οι καθοδηγητές μπορούν να είναι άλλοι μαθητές, είτε μετανάστες είτε γηγενείς. Μπορούν επίσης να είναι εκπαιδευτικοί στο ίδιο σχολείο ή φοιτητές παιδαγωγικών ιδρυμάτων που είναι διαθέσιμοι για ορισμένο χρονικό διάστημα ανά εβδομάδα.

Υποστήριξη εκπαιδευτικών — διδασκόντων, διευθυντών σχολείων, επιθεωρητών

8. Διασφάλιση ότι οι εκπαιδευτικοί διαθέτουν ή αποκτούν επαρκείς ικανότητες για τη διδασκαλία ΜΜΕΒ (μέσω αρχικής και συνεχούς επιμόρφωσης)

Η Κύπρος θα πρέπει να διευρύνει το δυναμικό της σε καθηγητές δεύτερης γλώσσας. Η **αρχική κατάρτιση** θα πρέπει να εξοικειώνει τους φοιτητές παιδαγωγικών ιδρυμάτων με τη διδασκαλία σε πολυγλωσσικές και ποικιλόμορφες τάξεις. Η θέσπιση εθνικού **πλαισίου**

ικανότητων για τους εκπαιδευτικούς, που θα περιλαμβάνει την πολυγλωσσική και πολυπολιτισμική προοπτική, μπορεί να εμπλουτίσει τα προγράμματα αρχικής κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς. Η πρόκληση αναπροσανατολισμού των προγραμμάτων επιμόρφωσης προκύπτει ιδίως για τη Μέση Εκπαίδευση, λόγω της ισχυρής θεματικής κατεύθυνσης των προγραμμάτων σπουδών. Οι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν άλλα μαθήματα θα πρέπει επίσης να εξοικειώνονται με τη γλωσσικά ευαίσθητη διδασκαλία στη διάρκεια της αρχικής κατάρτισης. **Συνεχής κατάρτιση για τους διευθυντές σχολείων και τους επιθεωρητές** στην πολυμορφία και την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, καθώς και στην αποτελεσματική στήριξη της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς στα σχολεία τους.

9. Καλύτερη χρησιμοποίηση του υφιστάμενου εκπαιδευτικού δυναμικού όσον αφορά την εκπαίδευση των MMEB

Η Κύπρος, για να προσφέρει στα σχολεία μεγαλύτερη σταθερότητα και ικανότητα προγραμματισμού, θα πρέπει να εξετάσει το ενδεχόμενο μετατροπής του ισχύοντος μοντέλου υποχρεωτικής μετάθεσης των εκπαιδευτικών σε **εθελοντικό** σύστημα. Θα μπορούσε να προβλεφθεί ένα **σύστημα ανταμοιβής** (ενδεχομένως στο πλαίσιο του νέου συστήματος αξιολόγησης) για τους πεπειραμένους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές σχολείων που θα υπηρετούν σε σχολεία με υψηλό ποσοστό MMEB και/ή σε σχολεία με ιδιαίτερες δυσκολίες. Καθώς οι διευθυντές σχολείων γνωρίζουν καλύτερα τις ανάγκες των σχολείων τους, θα πρέπει να συμμετέχουν περισσότερο στη στελέχωση των σχολείων τους.

10. Διευκόλυνση της δικτύωσης μεταξύ εκπαιδευτικών και σχολείων

Τόσο οι τακτικές όσο και οι ad hoc **συναντήσεις μεταξύ εκπαιδευτικών εντός των σχολείων** για τον συντονισμό και τη συνεργασία όσον αφορά τις προσπάθειες διδασκαλίας MMEB μπορούν να βελτιώσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας. Οι μικρής κλίμακας συνεδριάσεις εκπαιδευτικών με συμμετοχή καθηγητών ξένων γλωσσών, καθηγητών άλλων μαθημάτων και βοηθών καθηγητών μπορούν να διευκολύνουν τον σχεδιασμό των μαθημάτων και την εξεύρεση λύσεων για κοινά και μεμονωμένα προβλήματα. Η ενίσχυση της **δικτύωσης μεταξύ των σχολείων** μπορεί να υλοποιηθεί με κοινές εκδηλώσεις για εκπαιδευτικούς, παρακολούθηση εργασίας άλλων εκπαιδευτικών, ανταλλαγές επισκέψεων μεταξύ διευθυντών σχολείων, καθώς και διαδικτυακές πλατφόρμες ανταλλαγής για εκπαιδευτικούς και σχολεία.

11. Διάθεση περισσότερου χρόνου πέραν των ωρών διδασκαλίας για τη διαδικασία προετοιμασίας της διδασκαλίας

Για να ανταποκριθούν οι εκπαιδευτικοί στις πολλαπλές προσδοκίες και προκλήσεις όσον αφορά την εκπαίδευση των μεταναστών, θα χρειαστούν **επαρκή χρόνο**. Πέρα από την επιμόρφωση, αυτό αφορά ιδίως την **καθημερινή πρακτική**. Τα ωράρια διδασκαλίας θα πρέπει να προβλέπουν επαρκή χρόνο για αναστοχασμό και διάδραση των εκπαιδευτικών. Αυτό θα μπορούσε να σημαίνει τη διάθεση περισσότερου χρόνου πέραν των ωρών διδασκαλίας για τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι διδάσκουν MMEB, τόσο στις γενικές όσο και στις προπαρασκευαστικές τάξεις.

12. Παροχή ειδικής κατάρτισης και υποστήριξης στους διευθυντές σχολείων και στους επιθεωρητές για την εκπαίδευση και την ένταξη των μεταναστών

Η κατάρτιση και η υποστήριξη των διευθυντών σχολείων (και των επιθεωρητών) θα πρέπει να επικεντρώνεται σε τρεις βασικούς τομείς: πολυμορφία· νομικά και διοικητικά ζητήματα· προσέγγιση που καλύπτει ολόκληρο το σχολείο.

Σχολεία:

13. Παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας στα σχολεία για την ένταξη ΜΜΕΒ

Ένα (νομοθετικό) πλαίσιο για τη συνεχή υποδοχή νεοαφιχθέντων ΜΜΕΒ στα σχολεία έχει ουσιαστική σημασία για τη δημιουργία εδραίωσης και σταθερότητας όσον αφορά τις καθημερινές εργασίες και τις διαδικασίες. Στο πλαίσιο αυτό, έχει τεράστια σημασία να υπάρχει κάποιος βαθμός ευελιξίας και αυτονομίας για το κάθε σχολείο. Μια μαθητοκεντρική εξατομικευμένη προσέγγιση θα ακυρώσει την ισχύ ενός μοντέλου που στηρίζεται στο σκεπτικό «μια λύση για όλους».

14. Η ένταξη ως μέρος της πολιτικής και της ευθύνης της σχολικής μονάδας στο σύνολό της

Στην περίπτωση του σχολείου η εφαρμογή της ολιστικής προσέγγισης συνεπάγεται ότι όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας (διευθυντές, αναπληρωτές, διδακτικό και λοιπό προσωπικό, μαθητές, γονείς και οικογένειες) αισθάνονται ότι είναι υπεύθυνοι και διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην ένταξη και τη συμπερίληψη ΜΜΕΒ. Ως εκ τούτου, η πρόκληση για την Κύπρο συνίσταται στη μετατόπιση της ευθύνης για την υποστήριξη των ΜΜΕΒ από τη μικρή ομάδα των εκπαιδευτικών που διδάσκουν την Ελληνική ως δεύτερη γλώσσα, ενδεχομένως των βοηθών καθηγητών και των διευθυντών σχολείων και των ίδιων των μαθητών, σε ολόκληρη τη σχολική κοινότητα, που θα υποστηρίξει κάθε εκπαιδευόμενο με τον πλέον κατάλληλο τρόπο.

15. Συνεργασία με ολόκληρη την κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων των γονέων, τοπικών αρχών, οργανώσεων, εθελοντών, κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων

Για την προσέγγιση των γονέων, τα σχολεία και οι αρχές στην Κύπρο πρέπει να διασφαλίσουν ότι οι γονείς θα λαμβάνουν όλες τις **απαραίτητες πληροφορίες για το σχολείο** των παιδιών τους, αλλά και για το **κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα** εν γένει, με τρόπο φιλικό προς τον χρήστη. Εκτός από το γραπτό υλικό, συνιστάται να πραγματοποιούνται **προσωπικές συναντήσεις με την υποστήριξη μεταφραστών και/ή κοινωνικών λειτουργών με κατάρτιση στη διαπολιτισμικότητα**. Οι τακτικές **επισκέψεις από εκπαιδευτικούς στο σπίτι** μπορούν να οδηγήσουν σε μεγαλύτερη συμμετοχή και αμοιβαία κατανόηση.

Στην Κύπρο, οι **εξωτερικοί εταίροι** θα πρέπει να εμπλέκονται συστηματικότερα για παροχή πρόσθετης γλωσσικής εκπαίδευσης/έκθεση σε γλώσσες και άλλη εκπαιδευτική υποστήριξη μέσω της **μη τυπικής και της άτυπης μάθησης**. Συνιστάται να υπάρχει σαφής ορισμός των ρόλων και των καθηκόντων, ώστε να αποφεύγονται τα αντικρουόμενα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα για τους μαθητές. Οι εξωτερικοί εταίροι μπορούν να είναι κοινωνικοί

λειτουργοί, υπηρεσίες και οργανισμοί για τη νεολαία, ψυχολόγοι, θεραπευτές (λογοθεραπευτές), υπηρεσίες προστασίας του παιδιού, διαπολιτισμικοί διαμεσολαβητές, ενώσεις μεταναστών, ΜΚΟ και άλλες οργανώσεις στους τομείς του αθλητισμού, του πολιτισμού, του περιβάλλοντος και άλλους, αλλά και τοπικές επιχειρήσεις. Εκτός σχολείου, ευκαιρίες εκπαίδευσης υπάρχουν και σε **δημόσιους οργανισμούς** όπως μουσεία, βιβλιοθήκες και μέσω του **εθελοντισμού**. Οι διαδικτυακές πλατφόρμες δικτύωσης μπορούν να βοηθήσουν στη σύνδεση των προσφύγων με εθελοντές.

Αρμόδιοι χάραξης πολιτικής:

16. Επανεξέταση της υφιστάμενης πρακτικής όσον αφορά πιθανές μη νομοθετικές (βραχυπρόθεσμες) και νομοθετικές (πιο μακροπρόθεσμες) βελτιώσεις

Οι κυπριακές αρχές θα πρέπει να κάνουν διάκριση μεταξύ μη νομοθετικών και νομοθετικών αλλαγών και να αναπτύσσουν σχετικές δράσεις παρακολούθησης για καθεμία από αυτές τις κατηγορίες, με σαφή χρονοδιαγράμματα και στόχους όπου κρίνεται σκόπιμο. **Μεταξύ των μη νομοθετικών και, συνεπώς, βραχυπρόθεσμων έως μεσοπρόθεσμων αλλαγών** που συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής από ομοτίμους, περιλαμβάνονται τα εξής: βελτίωση της δικτύωσης μεταξύ εκπαιδευτικών και σχολείων· προώθηση παραδειγμάτων ορθής πρακτικής που αφορούν επιτυχημένες πρακτικές ενσωμάτωσης από τα σχολεία και τους εκπαιδευτικούς· βελτίωση της συμμετοχής των γονέων και των κοινοτήτων· παροχή κατάρτισης για τους εκπαιδευτικούς, τους διευθυντές σχολείων και τους επιθεωρητές· ενίσχυση — σε κάποιο βαθμό — της ευελιξίας στην κατανομή διδακτικών περιόδων και εκπαιδευτικών. Οι **νομοθετικές αλλαγές** αφορούν: την κατανομή διδακτικών περιόδων και εκπαιδευτικών· τη χαρτογράφηση του μαθητικού πληθυσμού και τη συνεχή ενημέρωση για την εκπαιδευτική πορεία του παιδιού· τον χρόνο διδασκαλίας, τις αλλαγές στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών προκειμένου να περιλαμβάνεται συστηματικά η διάσταση της πολυμορφίας· η θέσπιση υποχρεωτικής συνεχούς επαγγελματικής μάθησης σε θέματα ένταξης των μεταναστών/πολυμορφίας για όλους τους διευθυντές σχολείων και τους επιθεωρητές.

17. Δημιουργία ενός πλαισίου ένταξης που θα υπερβαίνει τα σχολεία και ανάπτυξη συνεργιών μεταξύ των αρχών

Για να εξασφαλιστεί η επιτυχής ένταξη ΜΜΕΒ, είναι αναγκαίο να υιοθετηθεί μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση πέρα από το σχολείο. Η προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα μπορεί να ωφελήσει τη γλωσσική και τη γενική γνωστική ανάπτυξη των παιδιών. Η ανάπτυξη δεσμών με τη μεταλυκειακή και την τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορεί να υποστηρίξει τα σχολεία στην παροχή πιο επικεντρωμένης και θετικής υποστήριξης σε εκπαιδευόμενους από οικογένειες μεταναστών. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένων των εξαιρετικά ανταγωνιστικών εξετάσεων για την είσοδο στο πανεπιστήμιο που ισχύουν στην Κύπρο.

18. Καθορισμός δεικτών/κριτηρίων αναφοράς για την ένταξη ΜΜΕΒ

Οι δείκτες και/ή τα κριτήρια αναφοράς μπορούν να βοηθήσουν τα σχολεία και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής στο θέμα της ενσωμάτωσης των μαθητών από οικογένειες μεταναστών. Οι δείκτες και τα κριτήρια θα πρέπει να είναι τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, ώστε να επιτρέπουν τη συγκρισιμότητα, αλλά και την αξιολόγηση των μη μετρήσιμων

διαστάσεων. Σε επίπεδο σχολείου, θα πρέπει να τροφοδοτούν το ετήσιο σχέδιο δράσης για τη βελτίωση της σχολικής εκπαίδευσης που αναμένεται να υποβάλλουν τα σχολεία της Κύπρου. Σε επίπεδο συστήματος, οι σαφείς δείκτες και/ή κριτήρια αναφοράς στηρίζουν την παρακολούθηση της εκπαίδευσης των μεταναστών, η οποία έχει ζωτική σημασία για την ενημέρωση και την προσαρμογή της χάραξης πολιτικής. Για να είναι αποτελεσματική, η παρακολούθηση θα πρέπει να υπερβαίνει τα όρια της συμμόρφωσης με τους κανονισμούς και να αξιολογεί την ποιότητα της εκπαίδευσης που παρέχεται στους ΜΜΕΒ.

19. Ενίσχυση του συντονιστικού κέντρου για τον συνολικό συντονισμό

Ένα συντονιστικό κέντρο που συντονίζει και υποστηρίζει την ένταξη ΜΜΕΒ έχει ουσιαστική σημασία για τη βελτίωση των συνεργειών και την καλύτερη λειτουργία της διαδικασίας. Το ΠΙΚ, το οποίο έχει αναπτύξει σχετική εμπειρογνωμοσύνη με τον τρόπο παροχής βοήθειας στους εκπαιδευτικούς και στα σχολεία σε θέματα ένταξης ΜΜΕΒ, έχει ήδη αναδειχθεί σε μεγάλο βαθμό ως ένα τέτοιο κέντρο. Η περαιτέρω ανάπτυξη εμπειρογνωμοσύνης για την αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων και την υπηρεσία είναι απαραίτητη για την αύξηση της προσφοράς επιμόρφωσης σε θέματα ένταξης ΜΜΕΒ. Θα πρέπει να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο το συντονιστικό κέντρο θα μπορεί στο μέλλον να βοηθά απευθείας τους ΜΜΕΒ και τους γονείς, καθώς και να συνδέει τις διάφορες ομάδες.

20. Δημιουργία ειδικής (κινητής) υποστήριξης για την παροχή βοήθειας στα σχολεία

Η κινητή υποστήριξη μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματική για την υποστήριξη των σχολείων και των εκπαιδευτικών, αλλά και των μαθητών και των γονέων, καθώς παρέχει προσωπικές παρεμβάσεις, ευέλικτες προσεγγίσεις και επιτόπιες λύσεις. Αν αποτελεί τμήμα του συντονιστικού κέντρου, θα συμβάλει στην ενίσχυση της εμπειρογνωμοσύνης του κέντρου. Το προσωπικό θα πρέπει να έχει διαφορετικό προφίλ, με προσόντα στα ελληνικά ως δεύτερη γλώσσα, στην πολυμορφία/πολυπολιτισμική εκπαίδευση, αλλά και σε ψυχολογικές, νομικές πτυχές κ.λπ.

Πολυμορφία:

21. Ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και πρακτική εφαρμογή εκπαίδευσης για την πολυμορφία και την καταπολέμηση του ρατσισμού μέσω της κατάρτισης και άλλων μέτρων

Η θετική υποδοχή και η διαχείριση της πολυμορφίας αποτελεί βασική ικανότητα για την ενασχόληση με ΜΜΕΒ. Η Κύπρος εισήγαγε έναν «Κώδικα συμπεριφοράς κατά του ρατσισμού» και δημιούργησε ένα δίκτυο υποστήριξης για τα σχολεία που εφαρμόζουν τον Κώδικα. Ωστόσο, η απαραίτητη επιμόρφωση σχετικά με την πολυμορφία για τους εκπαιδευτικούς, τους διευθυντές σχολείων και το λοιπό εκπαιδευτικό προσωπικό, καθώς και οι επιθεωρητές, θα πρέπει να προχωρά πέρα από την εφαρμογή αυτής της στρατηγικής και να παρέχει κατάρτιση με σκοπό την ευαισθητοποίηση. Οι σχετικές προσπάθειες επίσης εξετάζουν αναλυτικά την υποκείμενη έννοια της πολυμορφίας. Είναι απολύτως αναγκαίο

τόσο η αρχική, όσο και η συνεχής επιμόρφωση να εστιάζουν στην πολυμορφία. Ειδικά στην περίπτωση της αρχικής επιμόρφωσης, η εστίαση αυτή δεν θα πρέπει να περιορίζεται σε ad hoc σεμινάρια κατά τη διάρκεια του προγράμματος, αλλά να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της.

